

Univerza za tretje življenjsko obdobje **41** let

Leta učenja so leta razkošja
Samuel Beckett

Foto: Matjaž Tavčar

Drage predsednice, dragi predsedniki slovenskih UTŽO, študentke in študenti, mentorice in mentorji, animatorice in animatorji,

v 53 krajih po Sloveniji naša mreža razveseljuje starejše in s tem tudi njihove domače. Človek je rojen, da se vse življenje uči in deluje, tako, kot je ptica rojena za letenje. Če ji odrežemo krila, umira, če ljudem po upokojitvi onemogočimo delovanje in učenje, jih prepustimo boleznim. Zato se naše Mednarodno združenje za starejše (IFA) s sedežem v Torontu in mednarodna organizacija PION, s sedežem v Parizu, borita za »zdravo starost« in »srečno starost«, za enakopravno življenje vseh generacij. Za te cilje si prizadevamo tudi mi. Zaostalost v socialnem razvoju družbe in stereotipi o starih nas ovirajo. Prav zato moramo biti še bolj odprti za novosti.

Naj voščilo za leto 2025 poudari cilje, ki jim v naših študijskih krožkih dajemo prednost, da bo naše sožitje čim globlje. Ljudje smo družbena bitja, drug drugega potrebujemo, zato sodelovanje spodbuja zdrave medsebojne odnose. Poiščimo si prijatelje, razvijajmo nove odnose v študijskih krožkih, postanimo nerazdružljiva skupina. Učimo se vedoželjno in ostanimo zahtevni do pridobivanja novega znanja.

V starosti pogosto živimo sami (oneaging ali »samostaranje«). Otroci odrastejo in odidejo, službenih stikov ni več, eden od partnerjev umre prej kot drugi. Nadomestimo ta primanjkljaj s prijateljstvi v študijski skupini in odkrijmo »nadomestno družino«.

Ostanite tudi v prihodnje vedoželjni mentorji, animatorji in najbolj zahtevni študenti. Poiščite sebi ustrezno študijsko skupino, v kateri se boste dobro počutili. Po svojih občutkih vsako jesen »preletavate gnezda«, vse dokler ne najdete sebi primeren krog ljudi, med katerimi se prijetno počutite in se bogatite z znanjem, kar boljša kakovost vašega učenja. S sodelovanjem so naši odnosi odprti in vežejo nas globoka prijateljstva. Svojo uspešno pot nadaljujmo v letu 2025!

Prof. dr. Ana Krajnc, predsednica mreže SUTŽO

Usposabljanje mentorjev mreže SUTŽO

Celje, 25. september 2024

Na velikem zaslonu v Osrednji knjižnici Celje smo v organizaciji UTŽO Celje in Petre Bališ (SUTŽO) spremljali razmišljanja profesorice dr. Ane Krajnc o motivaciji starejših za izobraževanje (védenja o tem ni nikoli dovolj!) in profesorice dr. Nives Ličen o programiranju izobraževanja odraslih. Doc. dr. Petra Javrh je spregovorila o indeksu staranja, ki zajema tudi okoliščine, ki kakovost staranja podpirajo, ali pa tudi ne. Lidija Bavec se je posvetila izzivom v jezikovnem izobraževanju starejših. Dr. Dušana Findeisen je predstavila vpletenost UTŽO v lokalni razvoj, korenine te usmeritve (Andragoška poletna šola v Ajdovščini) in nekatere dosežke Slovenske UTŽO oziroma njenih študentov: publikacije, filme, monografije, razstave, raziskave, konference ipd. UTŽO ne sme ostati za zaprtimi vrati, vzporedno mora na različne načine vstopati v javni prostor, se upirati starizmu, z delovanjem pokazati in dokazovati družbeno vrednost starejših.

UTŽO Žalec: To smo mi!

Dve desetletji in pol UTŽO Žalec. Na dobrih temeljih gradijo dalje

Žalec, 1. oktober 2024

Žalec je postal še bolj univerzitetno mesto, ko je bila ustanovljena tamkajšnja univerza za tretje življenjsko obdobje. Dve desetletji in pol kasneje so njeni člani in članice ta dogodek proslavili s slavnostnim srečanjem in razstavo »To smo mi« v Domu II. slovenskega tabora. Z njimi so slavili tudi nastopajoči (otroci iz Vrtca Žalec, učenci Glasbene šole Risto Savin Žalec, mešani pevski zbor MDI Žalec, Folklorna skupina KUD Šempeter, Ljubiteljski pevski zbor Štore in Godba veteranov). Predsednica mag. Cvetka Mastnak Čuk je predala priznanja ustanoviteljem in zaslužnim članom ter članicam univerze, rekoč: »Na dobrih temeljih gradimo dalje, danes, ko, tako se zdi, univerzo potrebujemo bolj kot kdaj koli prej«. V letu praznovanja šteje UTŽO Žalec 310 članov, 25 študijskih skupin, od tega letos tri nove. Skozi študijsko leto organizirajo tematsko aktualne delavnice, razstave, tesno sodelujejo z različnimi ustanovami v okolju. Tako je UTŽO postala lokalni subjekt, močno vraščen v življenje kraja in splet različnih rodov. S svojim nagovorom je jubilej počastil Janko Kos, župan občine Žalec, ki UTŽO in njeno poslanstvo in delovanje podpira ter spremlja od samih začetkov. (Vir: Cvetka Mastnak Čuk)

Brez univerze ne gre več Škofja Loka, 10. december 2024

Konec leta 2004 se je zbralo 25 navdušencev in odprli so prve tri študijske krožke. Danes, 20 let pozneje, na škofjeloški UTŽO deluje osemdeset študijskih krožkov. Zamisel »tretje univerze« se je globoko usidrala v okolju in obogatila življenje starejših. »Brez univerze ne gre več«, pravijo. Da delajo dobro in prav, potrjujejo tudi številna priznanja, ki so jih prejeli doslej. Z njihovim delom sta nastala tudi Marinkina knjižnica in glasilo Mi o sebi. Sleherno leto UTŽO Škofja Loka »da na svetlo« več tematsko različnih programov. Na študijskih izletih spoznavajo Slovenijo in sosednje države. Pa še to, danes UTŽO zaseda urejen in prijeten prostor. V *Informacijski točki HALO 65+* se posvečajo vključevanju vseh starejših v družbeno življenje. Prof. dr. Ana Krajnc, predsednica mreže SUTŽO, in dr. Petra Javrh sta se udeležili tega jubilejnega dogodka. (Vir: Borjana Koželj)

BISTRISKI BISERI
Z MENOJ PO MOJEM MESTU

Društvo
Univerza za tretje
življenjsko obdobje
Ilirska Bistrica

Torek, 17. 12. 2024.
ob 16:00 uri
Prostori TIB Storitve
(Ilirska menza TIB Transport)

utro-ilirska-bistrica.si/

Pa jo imajo! Bistriški biseri - z menoj po mojem mestu Ilirska Bistrica, 17. december 2024

Pa jo imajo, 133 strani obsegajočo publikacijo tamkajšnje UTŽO, ki bralca popelje od spomina do spomina krajanov, skozi preteklost in sedanost kraja. Delo je nekakšna spominska knjiga za zdajšnje in prihodnje rodove in vodnik za vedoželjne obiskovalce, učence in študente. Denimo: »Starša sta rada hodila v kino, včasih pa smo odšle z njimi tudi

me, sestre. Pred vsako predstavo so predvajali črno-bele propagandne filme o dosežkih delavskega naroda v Jugoslaviji. Močno se mi je vtisnil v spomin barvni ameriški otroški film, ko se je na velikem platnu proti nam v dvorani približeval velik rdeč ameriški avto. Ob pogledu na prihajajoče vozilo je v dvorani završalo, slišali so se vzkliki in marsikdo je zlezel med sedeže. Priznam, da je prvič tudi v meni vzbudil strah. Nenadoma je avto izginil in nevarnost je minila. Na odru kina sem si tudi prvič ogledala gledališko predstavo v izvedbi gledališke skupine osnovne šole, ki jo je vodila učiteljica Valerija Malovrh. Spomnim se le citata: »Ficko in Facko od plenice pa vse do rjuhe«. (Vir: Nevenka Tomšič)

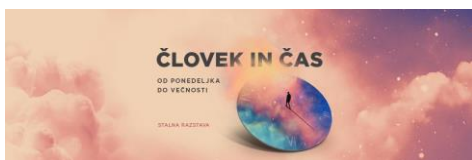

Posvet mreže SUTŽO o uporabi spletnih medijev

Kako izboljšati promoviranje UTŽO v spletnih medijih?

24. oktober 2024

Srečanje članic mreže SUTŽO je bilo namenjeno spoznanjem o tem, kako v spletnih medijih predstaviti svoje poslanstvo in dejavnosti, kako doseči in vključiti potencialne člane in članice. Poudarek predavateljice mag. Petre Bališ, je bil na rabi spletnih aplikacij in orodij ter socialnih omrežij, ki so blizu novejšim generacijam upokojenih. Nemalokrat je treba spletno stran UTŽO iz informativne spremeniti v stran, ki sledi marketinškim zakonitostim in strategijam. Celovito promoviranje UTŽO v lokalnem okolju sta predstavila Rajmund Valcl (UTŽO Velenje) in Mojca Videmšek (UTŽO Celje). Usposabljanje, ki se ga je udeležilo 41 predstavnikov UTŽO iz vse Slovenije, je bilo povezano z razširjeno sejo Sveta mreže SUTŽO, namenjeno pregledu dejavnosti v tem letu, pa tudi načrtom za novo koledarsko leto.

Človek in čas: Od ponedeljka do večnosti

Ljubljana, 18. september 2024

Čas je eno velikih vprašanj človeštva. Lahko je izmuzljiv, drseč, ritualiziran, bežeč in še bi lahko naštevali. Pa tudi vsak čas, v katerem živimo, je tudi naš čas, tisti, ki si ga delimo z drugimi rodovi. Je pa tudi čas, da obiščete novo stalno razstavo v Slovenskem etnografskem muzeju (odprla jo je ministrica dr. Asta Vrečko), o kateri in o svojem sodelovanju na njej so študenti in študentke UTŽO Ljubljana zapisali: »Prišel je čas ... da s kancem ponosa predstavimo svoje literarno sodelovanje s Slovenskim etnografskim muzejem. V študijskem krožku *Ustvarjalno pisanje* (mentorica Neli Filipič) smo dve študijski leti razmišljali in pisali poezijo in prozo na temo časa, ki je - čeprav ga poznamo in čutimo in doživljamo na različne načine - vedno nekako izmuzljiv, če ga želimo ubesediti. S časom, zaradi njega in občasno tudi brez njega, smo se zabavali, malce namučili, si ga privoščili, mu zadali kak literarni udarec, kar pa nam, verjamemo, ne bo zameril, saj nas ima vse tako ali tako v pesti. Ali pa ne, kdo bi vedel ... Naša besedila so del stalne razstave *Človek in čas* v Slovenskem etnografskem muzeju. Vabljeni k ogledu razstave.«

V uredništvu novinarskega študijskega krožka

Zapisane misli

Ljubljana, november 2024

Vonj pečenega kostanja, ki ga v mesto prinese jesen, vsakič naznanja nove začetke. Nikoli končan proces učenja v šolske klopi spet zvabi stare in nove sošolce, da zadiši po druženju in novih poznanstvih. Tudi novinarska skupina Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, ki že poldrugo desetletje v svet besednih iger in jezikovnih odtenkov privablja nove člane, je začela z delom. Ste radovednež, ki svoja opažanja rad zapiše in predaja naprej? Potem veste, da uporabne informacije in dobro zapisane misli vedno pritegnejo. Če radi premetavate in iščete ustrezne besede, preden jih zapišete ali pa čutite, da bi pisanje lahko bilo izrazni kanal vaši kreativnosti, z veseljem vabljeni, da se jim pridružite. Srečanja novinarskega krožka SUTŽO so vsak četrtek ob 10. uri na Dunajski cesti 101 v Ljubljani in trajajo dve pedagoški uri.

Grboslovje v Enajsti šoli v knjigarni
5. november 2024

UTŽO Ljubljana v tem letu

Oktober-december 2024

V študijskem letu 2024/25 univerzo tedensko obiskuje 2.481 študentov, ki zasedajo 3.328 študijskih mest v 210 skupinah. 171 študijskih skupin deluje v predavalnicah (81 %), 39 pa na daljavo (19 %). Članstvo na univerzi za tretje življenjsko obdobje je v prvih treh mesecih študijskega leta omogočilo tudi udeležbo v številnih študentom in javnosti dostopnih dogodkih: delavnica E-identiteta in uporaba državnih e-storitev (mentor Miha Nagode), cikel predavanj Arhitektura dediščine – slovenska ljudska stavbna dediščina (predavatelj prof. dr. Borut Juvanec), predavanja o bontonu (predavateljica Neva Sosič), predavanja v Enajsti šoli v knjigarni. Člani študijskega krožka francoščine (mentorica Nataša H. Tomac) so javnosti predstavili svoje študijsko potovanje v Pariz, prostovoljke v UNICEF-ovem projektu Punčka iz cunj so pripravile razstavo svojih izdelkov. Občasni izobraževalni, kulturni in drugi dogodki dopolnjujejo redne izobraževalne programe, medsebojno povežejo študente iz različnih študijskih skupin in gradijo učečo se skupnost UTŽO. (Vir: Alijana Šantej)

Moderatorica okrogle mize je bila Neža Repanšek

Za vrati Age Platform Europe in Evropske komisije Bruselj, 8.-9.oktober 2024

V Bruslju smo bili na zaključnem srečanju v projektu [SEE U](#) (Senior Explorers of Urban environments). Srečali smo se na sedežu partnerske organizacije Age Platform Europe, da se pogovorimo o nalogah, ki so še pred nami. Pogovor o opravljenem delu in odnosu do tega projekta je stekel ob fotografijah različnih vrat z različnih koncev sveta. To nas je spomnilo na razstavo študijske skupine *Trgi, ulice in stavbe okoli nas*, ki je v prehodu pritličja stavbe na Poljanski cesti 6 postavila fotografsko razstavo v slovenskem in angleškem jeziku *V življenju vstopamo in izstopamo skozi nešteto vrat*. Ja, vrata imajo simbolno vrednost. V SEE U smo leta 2022 vstopili v projekt in čez mesec ali dva bomo izstopili ... V pogovorih s kolegi, strukturiranih in prostih, smo spoznali stare in nove usmeritve Age Platform Europe (vse bolj gre za medgeneracijskost), nekatere računalniške aplikacije, kot so Discord, NotebookLM, ki lahko v povezavi z umetno inteligenco besedilo spremeni v povzetek ali intervju itd. Projekt SEE U je *Evropska komisija* izbrala med mnogimi prijavljenimi, Susanne Dobner (queraum) pa ga je predstavila javnosti. Neža Repanšek je prevzela moderiranje okrogle mize na temo pridobivanja moči z vseživljenjskim izobraževanjem in delovanjem.

Vir: BAGSO

Tretja generacija ni enovita, saj se deli na podgeneracije

Po upokojitvi živimo še 30 let ali več. Res dolgoživa družba! Zato so pri mednarodni organizaciji za starejše [PION](#) (Pass It On Network), s sedežem v Parizu, to obdobje razdelili na tri podgeneracije: 1. podgeneracija: 60 do 74 let, 2. podgeneracija: 75 do 89 let, 3. podgeneracija: 90 let in več. Do leta 2025 bodo vodili novo obsežno mednarodno raziskavo o značilnostih posameznih podgeneracij v raznih deželah sveta. Prva podgeneracija so že otroci druge podgeneracije. Spominjamo se, da sta bili pri nas na UTŽO v istem študijskem krožku mati in hčerka, saj nekateri naši študenti ostajajo z nami 30 ali več let. Človek se do smrti uči in deluje v družbi sprememb, ki so edina stalnica v našem življenju. Vsak dan nas kaj preseneti. Tudi našteje tri podgeneracije se med seboj zelo razlikujejo. Medtem, ko je pri

drugi generaciji delo še vedno glavna vrednota, se pri prvi generaciji enakovredno srečajo igra, zabava, klepet, sprehod, šport, umetnost ter delo kot enakovredne vrednote, ker hočejo »uresničiti svoje sanje« in čas od njih zahteva ustvarjalnost. Raziskava bo širše pokazala razlike med podgeneracijami. (Vir: Dr. Ana Krajnc)

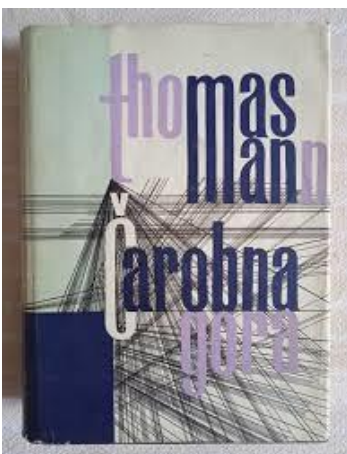

William Lee Hankey: Tri stopnje življenja

Družbena izključenost, življenje v starosti brez otrok

»Večina ljudi doživi normativne življenjske prehode, takšne, ki jih je pri večini in pri posamezni starosti moč pričakovati. Pričakuje se, denimo, da zaključimo formalno izobraževanje, se zaposlimo, se poročimo in imamo otroke. Tiste, ki takšnih prehodov ne želijo ali jih ne morejo doživeti, čakajo »kazni« za odstop od časovnice življenja. Kaznovani so, če takšne prehode doživijo prezgodaj, prepozno ali sploh ne. Neformalni mehanizmi socialnega nadzora povečajo moč družbenih zapovedi in povzročijo, da jih posamezniki sprejmejo in ponotranjijo. Torej, prave odločitve in dejanja naj pridejo ob pravem času. Ko so kohorte, rojene v prvih desetletjih 20. st., dosegle odraslost, je bilo postati starš izjemno pomembno z vidika družbe in institucij. Postati starš je bilo zelo spoštovano. Še več, konvencije so narekivale, da se je v ta namen treba poročiti. Večina jim je sledila in delež tistih, ki niso imeli otrok, je bil izjemno nizek. Študije, ki preučujejo družbeno izključenost starejših, so pokazale, da so starejši, ki nimajo otrok, prikrajšani za nekatere socialne dogodke (teh je manj) in se morajo zato bolj truditi za družbene povezave. Za univerze za tretje za tretje življenjsko obdobje je dolgo veljalo, »da njihovi starejši študenti pač lahko študirajo, saj nimajo otrok in družine«. Hipoteza se ni potrdila, kajti večina njih ima družino in otroke. Res pa je, da so študenti UTŽO morda lažje našli pot do rešitev za svoje novo socialno življenje po upokojitvi. Delno povzeto po Sauter, J., Precupetu, I. & Aartsen, M.: Cohort and gender differences in the association between childlessness and social exclusion in old age. *Eur J Ageing* 21, 36 (2024).

Jasne misli UTŽO

Vir: DZS

Čarobna gora ali čas, ko se je svet še smehljal

Znova smo prebrali *Čarobno goro* Nobelovega nagrajenca Thomasa Manna in ob branju se nam je okrepilo zanimanje zanj in za njegov čas. Ta »roman časa« opisuje leta, ko se je svet še smehljal, četudi je že drsel v prvo svetovno vojno. Delo je avtopsija zahodne družbe pred nastopom vojne travme. Leta 1907 mladi inženir Hans Castorp iz hamburške meščanske družine, sirota, ki jo je vzgojil stric, potuje v Švico na obisk k bratrancu, ki se tam v sanatoriju visoko v gorah, zdravi zaradi tuberkuloze. Sanatorij se v Hansovih očeh spremeni v opazovalnico značajev in odnosov ter kultur, v prepraševanje pomembnih življenjskih vprašanj: kaj je življenje, kaj je smrt, kaj je bolezen in kaj je ljubezen. Iz te opazovalnice Hans ne želi več izstopiti v resnično življenje tam v nižinah in tedaj tudi sam zbolí ... Iz tega stanja ga po sedmih letih povleče surova resničnost mobilizacije v prvi svetovni vojni.

Elke Heindrich: Staranje. Treba je samo dihati in biti hvaležen

Se je mogoče postarati in živeti bogato izpolnjujoče življenje? Elke Heidenreich se je ukvarjala z vprašanjem staranja. »Rezultat je knjiga, ki jo lahko napiše samo ona«, pravijo kritiki: osebna, iskrena, a nikoli neusmiljena, življenjska izpoved. Elke razmišlja o svojem lastnem življenju in predvsem o odnosih. »Starost je posledica vsega, kar si kdaj storil«, pravi. S starostjo pride spokojnost in tedaj spoznaš, da je večina stvari povsem nepomembnih. »Treba je samo dihati in biti hvaležen.« Delo *Alteren* je žal samo v nemškem jeziku.

Slavoj Žižek. Foto David Levene za The Guardian

Slavoj Žižek o današnjem svetu na kanalu ARTE

Au fond de sa pensée: Slavoj Žižek

Zdaj, ko drvimmo katastrofam (podnebnim, gospodarskim, vojnim) naproti, potrebujemo svetovno sodelovanje civilne družbe in drugih družbenih akterjev, razumevanje današnje, ne pa razprave o prihodnji družbi. Motimo se, če mislimo, da lahko kar tako, brez razmisleka, gremo dalje po zdajšnji poti. Ustaviti se moramo, razmisliti o tem, kar se nam dogaja tu in danes. Spomnimo se Hegla, ki je prepovedal razmišljati o prihodnosti. Namesto prihodnosti raje analizirajmo naš sistem, ki se ruši in mehanizme, ki mu vladajo. Ugotoviti velja, zakaj gre nekaj narobe ali prav. Kako, denimo, razumeti, zakaj drsimo v nacionalizme? Nacionalizem je zmeraj le sredstvo, ki zakriva nekaj globljega.

Napovedujemo, vabimo

7. januar 2025 ob 11. uri, Mladinska knjiga, Dvorana Toneta Pavčka, Slovenska c. 29, Ljubljana. **Enajsta šola v knjigarni: Spoznajmo svet umetne inteligence**
Predavanje dr. Ajde Pretnar Žagar

Še so prosta mesta v študijskih skupinah UTŽO Ljubljana. Lepo vabljeni!

Več: <https://www.utzo.si/studijski-programi>

Širimo obzorja, združujemo ljudi

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Če besedilo ni oblikovano in slik ne vidite, pritisnite na Pogled ali View in nato HTML.

Spletne novice slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje ureja Dušana Findeisen.
Če novic ne želite več prejemati, to sporočite na naslov univerza3@siol.net